

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 27 listopada 2018 roku, wydanym w sprawie z wniosku J. K. (1) z udziałem A. A. (1), M. A., R. A. (1), D. A. (1), U. B., B. J. (1), T. J. (1), S. J., E. K., J. K. (2), B. M. (1), T. M., J. S., E. S. (1), A. W. (1) i M. W. (1) o dział spadku, Sąd Rejonowy w Zgierzu postanowił:

I. ustalić, iż w skład spadku po M. S., synu J. i Ł., zmarłym w dniu 15 maja 1924 roku w K. K., ostatnio na stałe zamieszkałym w K. K., wchodzi udział wynoszący 1/2 (jedna druga) w prawie własności nieruchomości położonej w miejscowości K., gminie S., powiecie (...), województwie (...) o powierzchni 22,3788 ha stanowiącej obecnie działki o numerach (...) oznaczone na mapie do celów prawnych sporządzonej przez geodetę H. Z. i przyjętej do (...) Ośrodka (...) Starostwa Powiatowego w Z. w dniu 7 września 2015 roku za numerem ewidencyjnym P.1020.2015. (...) o wartości 347 075 zł;

II. ustalić, iż w skład spadku po S. K., synu J. i J., zmarłym w dniu 11 września 1939 roku we wsi K., ostatnio na stałe zamieszkałym we wsi K., wchodzi udział wynoszący 1/8 (jedna ósma) w prawie własności nieruchomości położonej w miejscowości K., gminie S., powiecie (...), województwie (...) o powierzchni 22,3788 ha, stanowiącej obecnie działki o numerach (...) oznaczone na mapie do celów prawnych opisanej w punkcie I. o wartości 86 768,75 zł;

III. ustalić, iż w skład spadku po K. K. (1) z domu O., córce A. i J., zmarłej w dniu 28 stycznia 1970 roku w Z., ostatnio na stałe zamieszkałej we wsi K., wchodzi udział wynoszący 3/8 (trzy ósme) w prawie własności nieruchomości położonej w miejscowości K., gminie S., powiecie (...), województwie (...) o powierzchni 22,3788 ha, stanowiącej obecnie działki o numerach (...) oznaczone na mapie do celów prawnych opisanej w punkcie I. o wartości 260 306,25 zł;

IV. ustalić, iż w skład spadku po W. A. (1) z domu S., córce M. i K., zmarłej w dniu 1 września 1998 roku w G., ostatnio na stałe zamieszkałej w B., wchodzi m.in. udział w prawie własności nieruchomości położonej w miejscowości K., gminie S., powiecie (...), województwie (...) składającej się z działek o numerach 190/2, 190/3, 190/4, 190/5 i 437 wskazane na mapie do celów prawnych opisanej w punkcie I. o wartości 71 476,06 zł;

V. ustalić, iż w skład spadku po K. K. (2), synu S. i K., zmarłym w dniu 2 października 2000 roku w Ł., ostatnio na stałe zamieszkałym w miejscowości S., wchodzi m.in. udział w prawie własności nieruchomości położonej w miejscowości K., gminie S., powiecie (...), województwie (...) składającej się z działek o numerach (...) wskazane na mapie do celów prawnych opisanej w punkcie I. o wartości 31 466,27 zł;

VI. ustalić, iż w skład spadku po J. J. (4) z domu S., córce M. i K., zmarłej w dniu 27 stycznia 2004 roku w G., ostatnio na stałe zamieszkałej w miejscowości S., wchodzi m.in. udział w prawie własności nieruchomości położonej w miejscowości K., gminie S., powiecie (...), województwie (...) składającej się z działek o numerach (...) oznaczone na mapie do celów prawnych opisanej w punkcie I. o wartości 108 025,64 zł;

VII. ustalić, iż w skład spadku po H. K. (1) z domu K., córce S. i K., zmarłej w dniu 4 lutego 2012 roku w miejscowości K., ostatnio na stałe zamieszkałej w miejscowości K., wchodzi m.in. udział w prawie własności nieruchomości położonej w miejscowości K., gminie S., powiecie (...), województwie (...) składającej się z działek o numerach (...) oznaczone na mapie do celów prawnych opisanej w punkcie I. oraz udział w wierzytelności przysługującej od Skarbu Państwa z tytułu wywłaszczenia na rzecz Skarbu Państwa działki

o numerze 190/4, położonej w miejscowości K., gminie S., powiecie (...), województwie (...) o wartości 33 866,17 zł;

VIII. dokonać działu spadku po M. S., S. K., K. K. (3) oraz częściowego działu spadku po W. A. (2), K. K. (2), J. J. (5) i H. K. (2) w ten sposób, że:

1. nieruchomości położoną w miejscowości K., gminie S., powiecie (...), województwie (...) składającą się z działek o numerach 190/2, 190/3, 190/5 i 437 o wartości 219 050,00 zł przyznać na wyłączną własność J. K. (1);

2. z wierzytelności w kwocie 143 000,00 zł przysługującej od Skarbu Państwa z tytułu wywłaszczenia na rzecz Skarbu Państwa działki

o numerze 190/4, położonej w miejscowości K., gminie S., powiecie (...), województwie (...) przyznać:

a) J. S. kwotę 58 259,26 zł,

b) U. B. kwotę 19 419,75 zł,

c) S. J. kwotę 19 419,75 zł,

d) A. W. (1) kwotę 19 419,75 zł,

e) E. S. (1) kwotę 26 481,49 zł;

3. zasądzić od J. K. (1) tytułem spłaty:

a) na rzecz J. S. kwotę 48 466,38 zł,

b) na rzecz U. B. kwotę 16 588,79 zł,

c) na rzecz S. J. kwotę 16 588,79 zł,

d) na rzecz A. W. (1) kwotę 16 588,79 zł,

e) na rzecz E. S. (1) kwotę 7 384,68 zł

płatne w terminie 6 miesięcy od dnia uprawomocnienia się orzeczenia

z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w przypadku uchybienia terminowi płatności;

IX. przyznać adw. M. K. kwotę 4 428 zł tytułem wynagrodzenia za nieopłaconą pomoc prawną udzieloną wnioskodawcy z urzędu, w tym należną stawkę podatku od towarów

i usług, którą to kwotę nakazuje wypłacić ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego

w Z.;

X. przyznać adw. A. G. kwotę 4 428 zł tytułem wynagrodzenia za nieopłaconą pomoc prawną udzieloną wnioskodawcy z urzędu,

w tym należną stawkę podatku od towarów i usług, którą to kwotę nakazuje wypłacić ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego

w Z.;

XI. ustalić, iż mapa do celów prawnych sporządzona przez geodetę H. Z. i przyjęta do (...) Ośrodka (...) Starostwa Powiatowego

w Z. w dniu 7 września 2015 roku za numerem ewidencyjnym P.1020.2015. (...) stanowi integralną część postanowienia;

XII. ustalić, iż uczestnicy ponoszą nieuiszczone koszty sądowe na zasadzie stosunkowego ich rozdzielenia pozostawiając ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu;

XIII. nie obciążać wnioskodawcy i uczestników nieotrzymujących spłat nieuiszczonymi kosztami sądowymi.

Postanowienie to zapadło w stanie faktycznym, którego najważniejsze elementy były następujące:

28 stycznia 1914 roku / 10 lutego 1914 roku w Wydziale Hipotecznym Sądu Okręgowego w P. S. sprzedał M. S. i K. K. (1) (narzeczonej kupującego) w równych niepodzielnych częściach na ich całkowitą własność łącznie czterdzieści morgów ziemi wchodzących w skład majątku F. K. ze wszystkimi prawami, wszystkimi istniejącymi na nich budowlami, posiewami ozimymi, rosnącymi drzewami żywymi i martwym inwentarzem oraz tym wszystkim co na tej parceli się znajduje i stanowi nieruchomość, w wyjątku tylko pięciu krów i dwunastu korców żyta, w takim stanie, o takiej powierzchni i granicach, w jakich ziemia się znajdowała za dowolnie ustaloną kwotę sprzedaży sześć tysięcy rubli.

M. i K. małżonkowie S. mieli sześcioro dzieci: A., J., S., W., J. i A.. M. S. zmarł 15 maja 1924 roku. Po śmierci M. S. K. S., z domu O. wyszła ponownie za mąż – za S. K., z którym miała siedmioro dzieci: T., H., H., J., M., K. i E..

3 czerwca 1925 roku K. S. sprzedała 1/8 niepodzielną część gospodarstwa nabytego wraz z M. S. S. K.. 11 grudnia 1937 roku A. S. (1) wszystkie swoje prawa spadkowe odziedziczone po ojcu M. S. do niepodzielnej połowy gospodarstwa rolnego sprzedała S. K..

S. K., syn J. i J. zmarł w dniu 11 września 1939 roku.

T. K., syn S. i K. zmarł w dniu 6 stycznia 1941 roku.

H. K. (3), syn S. i K. zmarł w dniu 22 października 1945 roku.

22 sierpnia 1957 roku w Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w K. stawiała się K. K. (3), która oświadczyła, że godzi się, ażeby jej syn J. K. (1), który nie posiada własnej ziemi „pobudował przy jej oborze budynek”.

A. S. (1) z domu S., córka M. i K. zmarła w dniu 30 sierpnia 1968 roku.

K. K. (1) z domu O. zmarła w dniu 18 stycznia 1970 roku. Przed śmiercią K. K. (3) podzieliła gospodarstwo rolne należące do niej, M. S. i S. K. pomiędzy swoje dzieci. Z gospodarstwa rolnego należącego do M. S., S. K. i K. K. (3) wydzielona została:

- część gospodarstwa oznaczona na mapie literą A, która nieformalnie przekazana została W. A. (2), o powierzchni 3,9485 ha,
o aktualnej wartości 87 600 zł,

- część gospodarstwa oznaczona na mapie literą (...), która nieformalnie przekazana została J. S., o powierzchni 3,4648 ha,
o aktualnej wartości 73 600 zł,

- część gospodarstwa oznaczona na mapie literą C, która nieformalnie przekazana została J. J. (5), o powierzchni 3,6578 ha,
o aktualnej wartości 72 300 zł,

- część gospodarstwa oznaczona na mapie literą (...), która nieformalnie przekazana została K. K. (2), o powierzchni 2,8008 ha,
o aktualnej wartości 50 500 zł,

- część gospodarstwa oznaczona na mapie literą (...), która nieformalnie przekazana została H. K. (2), o powierzchni 2,2606 ha,

o aktualnej wartości 48 100,00 zł.

Na wydzielone części gospodarstwa następcy M. S., S. K. i K. K. (3) uzyskali akty własności ziemi. Podarowane nieruchomości nie były zabudowane.

13 września 1973 roku Wydział (...), Leśnictwa i Skupu w B. stwierdził, że B. i W. małżonkowie A. stali się z mocy samego prawa właścicielami m.in. działek o numerach (...) położonych w K. o powierzchni 3,77 ha.

9 sierpnia 1974 roku Naczelnik Powiatu w B. na podstawie ustawy z dnia 26 października 1971 roku o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych stwierdził, że F. i H. małżonkowie K. stali się właścicielami działek o numerach (...), położonych w K., o powierzchni 4,84 ha.

6 września 1974 roku Naczelnik Powiatu w B. na podstawie ustawy z dnia 26 października 1971 roku o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych stwierdził, że J. i T. małżonkowie S. stali się z mocy samego prawa właścicielami działek o numerach (...) położonych w K. o powierzchni 3,80 ha.

28 czerwca 1976 roku Naczelnik Miasta i Gminy w S. na podstawie ustawy z dnia 26 października 1971 roku o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych stwierdził, że K. K. (2) stał się z mocy samego prawa właścicielem działek o numerach (...), położonych w K. o powierzchni 2,76 ha.

28 października 1976 roku Naczelnik Miasta i Gminy w S. na podstawie ustawy z dnia 26 października 1971 roku o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych stwierdził, że S. i J. małżonkowie J. stali się z mocy samego prawa właścicielami działek o numerach (...) o powierzchni 3,64 ha położonych w K..

15 grudnia 1976 roku Naczelnik Miasta i Gminy w S. na podstawie ustawy z dnia 26 października 1971 roku o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych stwierdził, że J. K. (1) stał się z mocy samego prawa właścicielem nieruchomości położonej we wsi K. o powierzchni 6,09 ha składające się z działek o numerach (...). Decyzją Urzędu Miasta Ł. z dnia 11 października 1988 roku stwierdzono nieważność tego aktu.

Obecnie działki, na które nieskutecznie próbował się uwłaszczyć J. K. (1) noszą numery 190/2, 190/3, 190/5 i 437, a ich aktualna wartość opiewa na kwotę 219.050,00 zł. Działka oznaczona numerem (...), stanowiąca niegdyś część gospodarstwa rolnego (...), S. K. i K. K. (3) decyzją Wojewody (...) z dnia 15 lipca 2008 roku została wywłaszczona na rzecz Skarbu Państwa za odszkodowaniem w wysokości 143 000 zł.

B. i W. małżonkowie A. przekazała swoje gospodarstwo rolne nabyte m.in. na podstawie aktu własności ziemi z dnia 13 września 1973 roku, za numerem ON. (...) przekazali swemu synowi A. A. (1).

16 października 1986 roku S. i J. małżonkowie J. przekazali swoje gospodarstwo rolne córce U. J..

10 maja 1995 roku K. K. (2) darował swoje gospodarstwo rolne nabyte na mocy aktu własności ziemi z dnia 28 czerwca 1976 roku, za numerem ON. (...) córce B. J. (1).

F. i H. małżonkowie K. swoje gospodarstwo rolne przekazali w dniu (...) synowi – J. K. (3). Nieruchomość ta po śmierci J. K. (3) została darowana przez spadkobierców właściciela T. M..

W. A. (1) z domu S., córka M. i K. zmarła w dniu 1 września 1998 roku.

K. K. (2), syn S. i K. zmarł w dniu 2 października 2000 roku.

J. J. (4) z domu S., córka M. i K. zmarła

w dniu 27 stycznia 2004 roku.

H. K. (1) z domu K., córka S. i K. zmarła w dniu 4 lutego 2012 roku.

B. A., syn S. i J. zmarł w dniu 29 kwietnia 2012 roku.

R. A. (2), syn B. i W. zmarł w dniu 22 maja 2013 roku.

Postanowieniem z dnia 12 lipca 1996 roku wydanym w sprawie o sygnaturze akt I Ns 182/95 Sąd Rejonowy w Zgierzu stwierdził, że spadek po M. S., synu J. i Ł., zmarłym w dniu 15 maja 1924 roku w K. K., gdzie ostatnio stale zamieszkiwał na podstawie ustawy nabyły dzieci: A. S. (2), S. S. (4), A. S. (3), J. S., W. A. (2) i J. J. (5) po 1/6 części spadku, z tym że żonie K. K. (3) przysługiwało prawo dożywotniego użytkowania 1/7 części spadku, zaś wchodzący w skład spadku udział we współwłasności gospodarstwa rolnego położonego we wsi K. nabyły dzieci: J. S., W. A. (2) i J. J. (5) po 1/3 części spadku każde z nich. Ponadto Sąd stwierdził, że spadek po S. K., synu J. i J., zmarłym w dniu 11 września 1939 roku we wsi K., gdzie ostatnio na stałe zamieszkiwał, na podstawie ustawy nabyły dzieci: H. K. (2), T. K., M. W. (1), K. K. (2), E. K., H. K. (3) i J. K. (1) po 1/7 części spadku, z tym że żonie K. K. (3) przysługiwało prawo dożywotniego użytkowania 1/8 części spadku, zaś wchodzący w skład spadku udział we współwłasności gospodarstwa rolnego położonego w K. nabyły dzieci: H. K. (2), J. K. (1), K. K. (2) i M. W. (1) po 1/4 części każde z nich. Jednocześnie Sąd stwierdził, że spadek po K. K. (1) z domu O. I voto S., córce A. i J., zmarłej 28 stycznia 1970 roku w Z., ostatnio stale zamieszkałej w K., na podstawie ustawy nabyły dzieci: J. S., W. A. (2), J. J. (5), H. K. (2), J. K. (1), K. K. (2), E. K. i M. W. (1) po 1/8 części spadku każde z nich, z tym, że wchodzący w skład spadku udział we współwłasności gospodarstwa rolnego położonego we wsi K. nabyły dzieci: J. S., W. A. (2), J. J. (5), H. K. (2), J. K. (1), K. K. (2) i M. W. (1) po 1/7 części każde z nich.

Prawomocnym postanowieniem z dnia 29 kwietnia 1998 roku wydanym w sprawie o sygnaturze akt III Ca 58/98, po uchyleniu poprzedniego postanowienia wskutek kasacji, Sąd Wojewódzki w Łodzi zmienił punkt 2 i 3 postanowienia Sądu Rejonowego w Zgierzu wydanego w dniu 12 lipca 1996 roku sprawie o sygnaturze akt I Ns 182/95 w ten sposób, że stwierdził, że spadek po S. K., synu J. i J., zmarłym w dniu 11 września 1939 roku we wsi K. gdzie ostatnio stale mieszkał, na podstawie ustawy nabyły dzieci: H. K. (2), J. K. (1), M. W. (1), K. K. (2), E. K., H. K. (3) i T. K. po 1/7 części spadku z tym, że K. K. (3) przysługiwało prawo dożywotniego użytkowania 1/8 części spadku, zaś wchodzący w skład spadku udział w gospodarstwie rolnym położonym w K. nabyły dzieci: H. K. (2), J. K. (1) i K. K. (2) po 1/3 części każde z nich; a spadek po K. K. (1) z domu O. I voto S., córce A. i J., zmarłej w dniu 28 stycznia 1970 roku w Z., ostatnio stale zamieszkałej w K., na podstawie ustawy nabyły dzieci: J. S., W. A. (2), J. J. (5), H. K. (2), J. K. (1), K. K. (2), E. K. i M. W. (1) po 1/8 części spadku każde z nich, z tym, że wchodzący w skład spadku udział we współwłasności gospodarstwa położonego we wsi K. nabyły dzieci: J. S., W. A. (2), J. J. (5), H. K. (2), J. K. (1) i K. K. (2) po 1/6 części każde z nich.

Postanowieniem z dnia 23 lutego 2001 roku wydanym w sprawie o sygnaturze akt I Ns 37/00 Sąd Rejonowy w Zgierzu stwierdził, że spadek po W. A. (1) z domu S., córce M. i K. zmarłej w dniu 1 września 1998 roku w G., ostatnio stale zamieszkałej w B. na podstawie ustawy nabyli: mąż B. A. oraz synowie R. A. (2) i A. A. (1) po 1/3 części spadku każdy z nich.

Prawomocnym postanowieniem częściowym z dnia 24 kwietnia 2014 roku wydanym w niniejszej sprawie Sąd Rejonowy w Zgierzu stwierdził, że:

- spadek po A. S. (3), synu M. i K., zmarłym w dniu 11 września 1939 roku, na podstawie ustawy nabyli matka K. K. (1) z domu O. w 88/352 części, rodzeństwo J. S., W. A. (1) z domu S., J. J. (4) z domu S. i A. S. (1) z domu S. w 45/352

części każde z nich oraz rodzeństwo przyrodnie H. K. (1) z domu K., J. K. (1), M. W. (2) z domu K., K. K. (2), E. K., H. K. (3) i T. K. po 12/352 części każdy z nich;

- spadek po S. S. (4), synu M. i K., zmarłym

w dniu 11 września 1939 roku w miejscowość K., na podstawie ustawy nabyli matka K. K. (1) z domu O. w 120/480 części, rodzeństwo J. S., A. S. (3), W. A. (1) z domu S., J. J. (4) z domu S. i A. S. (1) z domu S. w 51/480 części spadku każde z nich oraz rodzeństwo przyrodnie H. K. (1) z domu K., J. K. (1), M. W. (1) z domu K., K. K. (2), E. K., H. K. (3) i T. K. po 15/480 części spadku każde z nich;

- spadek po T. K., synu S. i K., zmarłym

w dniu 6 stycznia 1941 roku w miejscowość K., ostatnio stale zamieszkałym w miejscowość K., na podstawie ustawy nabyli matka K. K. (1) z domu O. w 60/240 częściach, rodzeństwo przyrodnie A. S. (1) z domu S., J. S., W. A. (1) z domu S. i J. J. (4) z domu S. w 9/240 częściach oraz rodzeństwo H. K. (1) z domu K., J. K. (1), M. W. (2) z domu K., K. K. (2), E. K. i H. K. (3) w 24/240 częściach każde z nich;

- spadek po H. K. (3), synu S. i K., zmarłym w dniu 22 października 1945 roku w Ł., ostatnio stale zamieszkałym

w miejscowość K., na podstawie ustawy nabyła matka K. K. (1) z domu O. w 90/360 częściach, rodzeństwo przyrodnie A. S. (2)

z domu S., J. S., W. A. (1) z domu S. i J. J. (4) z domu S. w 15/360 części każde z nich

i rodzeństwo H. K. (1) z domu K., J. K. (1), M. W. (2) z domu K., K. K. (2) i E. K. w 42/360 części każde z nich;

- spadek po A. S. (1) z domu S., córce M. i K., zmarłej w dniu 30 sierpnia 1968 roku w K. K., ostatnio stale zamieszkałej w miejscowości K. na podstawie ustawy nabyli matka K. K. (1) z domu O. w 24/64 częściach oraz rodzeństwo: J. S., W. A. (1) z domu S., J. J. (4) z domu S., H. K. (1) z domu K., J. K. (1), M. W. (2) z domu K., K. K. (2) i E. K. w 5/64 częściach każde z nich;

- spadek po K. K. (2), synu S. i K., zmarłym

w dniu 2 października 2000 roku w Ł., ostatnio stale zamieszkałym

w miejscowości S. nabyły z mocy ustawy żona J. K. (4) z domu Ś. oraz córki: B. M. (2) z domu K., T. J. (2) z domu K. oraz B. J. (2) z domu K. po 1/4 części spadku każda z nich - tak ogólnie, jak i w zakresie wchodzącego w skład spadku gospodarstwa rolnego;

- spadek po J. J. (4) z domu S., córce M.

i K., zmarłej w dniu 27 stycznia 2004 roku w G., ostatnio stale zamieszkałej w miejscowości S. gmina S. nabyły z mocy ustawy dzieci: U. J. z domu J., S. J. i A. W. (2) z domu J. po 1/3 części spadku każdy z nich;

- spadek po H. K. (1) z domu K., córce S.

i K., zmarłej w dniu 4 lutego 2012 roku w miejscowości K., ostatnio stale zamieszkałej w miejscowości K. na podstawie ustawy nabyła w całości córka E. S. (2) z domu K.;

- spadek po B. A., synu S. i J., zmarłym w dniu

29 kwietnia 2012 roku w B. ostatnio stale zamieszkałym

w B. na podstawie ustawy nabyli synowie A. A. (1)

i R. A. (2) po 1/2 części spadku każdy z nich;

- spadek po R. A. (2), synu B. i W., zmarłym

w dniu 22 maja 2013 roku w Z., ostatnio stale zamieszkałym w Z. na podstawie ustawy nabyli żona D. A. (2) z domu Ś. oraz synowie M. A. i R. A. (1) po 1/3 części spadku każde z nich.

Wniosek J. K. (1) o stwierdzenia nabycia prawa własności działek

o numerach 190/2, 190/3, 190/4, 190/5 i 437 przez zasiedzenie został prawomocnie oddalony.

Podobnie oddalony został wniosek Skarbu Państwa – Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad o zezwolenie na złożenie do depozytu sądowego odszkodowania za wywłaszczoną działkę (...), położoną w obrębie K..

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy zastosował art. 688 k.p.c., który odsyła do odpowiedniego stosowania przepisów o zniesieniu współwłasności, a także art. 684 k.p.c. Sposób podziału wynikał z art. 211 k.c. i 212 k.c. Uczestnicy zgodnie wyrażali zgodę, by działki o numerach (...) przypadły wnioskodawcy który – mimo informowania go

o konieczności dokonania stosownych spłat na rzecz niektórych z uczestników postępowania – zgadzał się na taki podział. Jednocześnie wnioskodawca nie wykazał żadnej podstawy o zwolnienia go z obowiązku świadczenia spłat.

W rozliczeniu spadku uczestniczą wyłącznie następcy prawni pierwotnych właścicieli, którzy legitymowali się uprawnieniami do dziedziczenia gospodarstwa rolnego. Jednocześnie Sąd zastosował zasadę, zgodnie z którą nieruchomości rolne należące do spadku, a nabyta na własność przez jednego ze spadkobierców w drodze uwłaszczenia na podstawie ustawy z dnia

26 października 1971 roku o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych może być zaliczona w postępowaniu sądowym o dział spadku na poczet przysługującej spadkobiercy schedy spadkowej według zasad określonych w art. 1039 – art. 1042 k.c., gdy podstawą jej objęcia w posiadanie przez spadkobiercę było nieformalne wydzielenie mu tej nieruchomości przez spadkodawcę bądź faktyczny dział spadku, w tym objęcie nieruchomości w okolicznościach wskazujących na to, że chodzi o objęcie w posiadanie na poczet schedy spadkowej. Okoliczność ta miała szczególne znaczenie w tej sprawie, gdyż spośród sześciorga następców dziedziczących gospodarstwo rolne po pierwotnych jego właścicielach aż pięcioro otrzymało za życia K. K. (3) ziemie, na które później dokonali uwłaszczenia.

Z powyższym orzeczeniem nie zgodził się wnioskodawca, który zaskarżył je w całości. Skarżący zarzucił naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 948 § 1 i 2 k.c., a także obrazę przepisów procedury skutkującą błędem w ustaleniach faktycznych w zakresie przyjęcia, że przyznanie wnioskodawcy nieruchomości może nastąpić tylko za spłatą dla uczestników, a także naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. i art. 328 § 2 k.p.c. Na tych podstawach skarżący wniosł o zmianę zaskarżonego postanowienia przez uwzględnienie wniosku w całości, to jest przez przyznanie mu przedmiotowej nieruchomości we wsi K. bez spłat; ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w I instancji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

apelacja jest bezzasadna.

Stan faktyczny ustalony przez Sąd Rejonowy jest prawidłowy. Sąd Okręgowy przyjmuje ustalenia stanu faktycznego poczynione w I instancji za własne.

W apelacji postawiono wprawdzie zarzuty wadliwej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.) i nawet błędnych ustaleń faktycznych, ale w istocie swej zarzuty te nie dotyczą podstawy faktycznej rozstrzygnięcia. Wbrew stanowisku apelującego kwestia uprawnienia do uzyskania własności nieruchomości bez spłat, gdy uprawnieni spłat żądają, musi być rozpatrywana w kontekście sposobu zastosowania prawa materialnego. W uzasadnieniu apelacji przywołano szereg trafnych poglądów na temat istoty zasady swobodnej oceny dowodów, ale nie wskazano, który konkretnie dowód został błędnie oceniony. Skarżący zdaje się wręcz nie brać pod uwagę okoliczności, że ocena dowodów dotyczy zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego,

a nie stanowiska uczestnika postępowania. Procedura cywilna nie zna pojęcia „dowodu ze stanowiska prezentowanego (...) przez wnioskodawcę” (zarzut nr 3 apelacji). W zarzucie tym nawiązuje się wprawdzie do dowodu z aktu własności ziemi z 1976 roku, który stanowi część podstawy faktycznej rozstrzygnięcia. Jednak wniosek wyciągnięty z tego dokumentu przez skarżącego, prowadzący do podważenia prawa uczestników do uzyskania spłat, zupełnie pomija fakt stwierdzenia nieważności rzeczoności aktu własności ziemi decyzją administracyjną z roku 1988. Skarżący chyba dostrzegł brak tytułu prawnego do przedmiotowej nieruchomości, gdyż wystąpił z wnioskiem o stwierdzenie nabycia prawa własności w drodze zasiedzenia. Jednak wniosek ten został oddalony. W konsekwencji

w materiale dowodowym niniejszej sprawy nie ma żadnego elementu, który daje merytoryczną podstawę do przyjęcia stanowiska, że sporna nieruchomość stanowi wyłączną własność skarżącego. Inna rzecz, że gdyby taki tytuł po stronie skarżącego istniał, to konsekwencją takiego stanu rzeczy byłby brak podstaw do zniesienia współwłasności nieruchomości, a nie odpadnięcie podstawy do spłaty z udziałów.

Nie ma też racji skarżący, że doszło do naruszenia prawa materialnego w postaci art. 948 § 1 i 2 k.c. Wyrażona w tej regulacji zasada interpretatio in favorem testamenti nie dotyczy aktu własności ziemi, który był aktem administracyjnym, a nie oświadczeniem woli testatora. Nawet, jeśli K. K. (3) rzeczywiście chciała przekazać sporną nieruchomość skarżącemu, to woli tej nie wyraziła w żadnym ważnym testamencie. Wobec braku odpowiednio istnienia lub ważności testamentu, a więc przedmiotu interpretacji w rozumieniu art. 948 k.c., nie można przechodzić do etapu interpretowania woli spadkodawcy (patrz, np. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 listopada 1998 r., III CKN 3/98, L.).

Stosując art. 212 § 2 k.c., z mocy odesłania zawartego w art. 688 k.p.c., obowiązkiem sądu jest ustalenie stosownej spłaty. Prawidłowe ustalenie wysokości należnych spłat wymaga: ustalenia wartości rzeczy wspólnej, określenia ułamekowej wielkości udziałów we współwłasności i końcowego ustalenia wartości poszczególnych udziałów. Sąd Rejonowy okoliczności te prawidłowo ustalił. Oczywiście możliwy był zgodny wniosek współwłaścicieli, którzy mogą ustalić wysokość należnych im spłat lub nawet zrzec się spłat. Jednak w niniejszej sprawie do takich zgodnych ustaleń nie doszło. Trzeba pamiętać, że art. 212 k.c. nie daje sądowi podstawy do obniżenia wysokości dopłat lub spłat wynikającej z wartości udziałów. Natomiast na tle stosunków rodzinnych i podziału majątku wspólnego został w orzecznictwie wyrażony pogląd, że w okolicznościach art. 5 k.c. domaganie się spłaty w pełnej wysokości może stanowić nadużycie prawa. Pogląd ten jest wątpliwy (patrz różne stanowiska w postanowieniach Sądu Najwyższego z 25 maja 1998,

I CKN 684/97, L., oraz z 26 października 2017 r., II CSK 7/17, L.). Przyjmując nawet, że zastosowanie art. 5 k.c. jest w takich sytuacjach możliwe, to jednak trzeba wykazać, która z zasad współżycia społecznego została naruszona i na czym naruszenie to polega. W okolicznościach tej sprawy warunki te nie zostały spełnione. Skarżący ograniczał się wyłącznie do twierdzeń, że ma tytuł prawny do spornej nieruchomości i uczestników spłacać nie musi. Gołosłowność tego stanowiska została już omówiona.

Na nieporozumieniu polegał zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. w zw.

z art. 13 § 2 k.p.c., który dotyczy wymaganych elementów uzasadnienia orzeczenia, a nie siły przekonywania uczestników postępowania do stanowiska sądu. Powołanie się na to, że oczekiwania skarżącego są „nader słuszne” i „jedyne właściwe” nie czyni wadliwym uzasadnienia, które zawiera wymagane prawem elementy konstrukcyjne i pozwala na przeprowadzenie kontroli instancyjnej.

Z tych wszystkich względów, na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., apelacja podlegała oddaleniu.